

โครงการศึกษาประโยชน์และผลกระทบ จากการเจรจาทางการค้า (FTA) กรณีการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

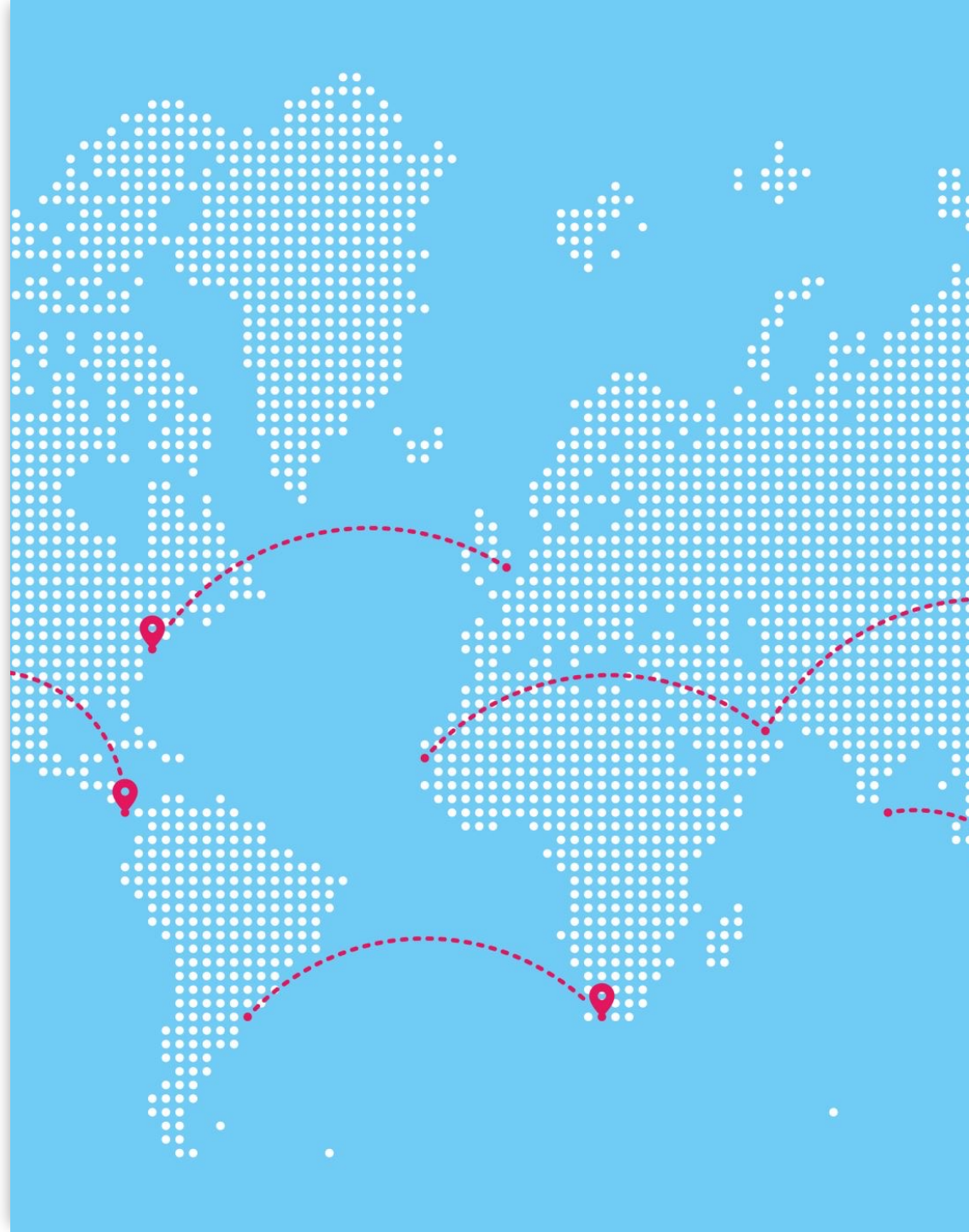
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมชาย รัตน์เชื้อสกุล

สนับสนุนทุนการวิจัย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และมูลนิธิชีววิถี

วัตถุประสงค์

- ศึกษาประโยชน์และผลกระทบจากการทำข้อตกลงทางการค้า (FTA) กรณีการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์
 - ข้อตกลงทางการค้า ระหว่าง ไทย – อาฟต้า (Thailand - EFTA)
 - ข้อตกลงทางการค้า ระหว่าง ไทย- อังกฤษ (Thailand – UK)
 - ข้อตกลงทางการค้า ระหว่าง ไทย – สหภาพยุโรป (Thailand – EU)
 - ข้อตกลงทางการค้า CPTPP

EFTA (Indonesia)

- Chapter 5 Article 5, Annex XVII Article 8 (Geographical Indications), Article 9 (Indication of Source and Country Name)

FTA EU (Vietnam)

- Chapter 12 Article 12.23-12.29

FTA UK (Vietnam)

- Article 2.1

CPTPP

- Chapter 18 Article 18.29 (Country Names), 18.30-18.36 (Geographical Indications)

GI and Appellation of Source

จุดเหมือน

- เชื่อมโยงระหว่างคุณภาพสินค้ากับแหล่งกำเนิดสินค้า
- ให้ข้อมูลคุณภาพของสินค้ากับผู้บริโภค

จุดต่าง

- Appellation of Source พิจารณาทั้งแหล่งผลิต และวัตถุดิบในการผลิตต้องมาจากแหล่งผลิตนั้นด้วย
- GI พิจารณาเพียงแหล่งผลิต หรือวัตถุดิบอย่างเดียวอย่างหนึ่งก็ได้

GI and Indication of Source

Indication of Source

- Made in Thailand, Product of China etc.
- เป็นเครื่องหมายแสดงว่าสินค้านั้นมาจากประเทศใด หรือเมืองใด
- ไม่ได้เน้นความสำคัญของคุณภาพสินค้า

GI

- ให้ความสำคัญกับคุณภาพสินค้าที่เชื่อมโยงกับแหล่งผลิต

GI and Trademark

Trademark	GI
บอกแหล่งที่มาของเอกชน	บอกแหล่งที่มาเป็นสถานที่
รูปแบบหลากหลาย ภาพ อักษร ประติมากรรม สี	มาจากชื่อสถานที่
เป็นทรัพย์สินของเอกชน โอนต่อได้	เป็นของส่วนรวม ทุกคนในพื้นที่นั้นใช้ได้ โอนไปยังคนนอกไม่ได้

TERROIR

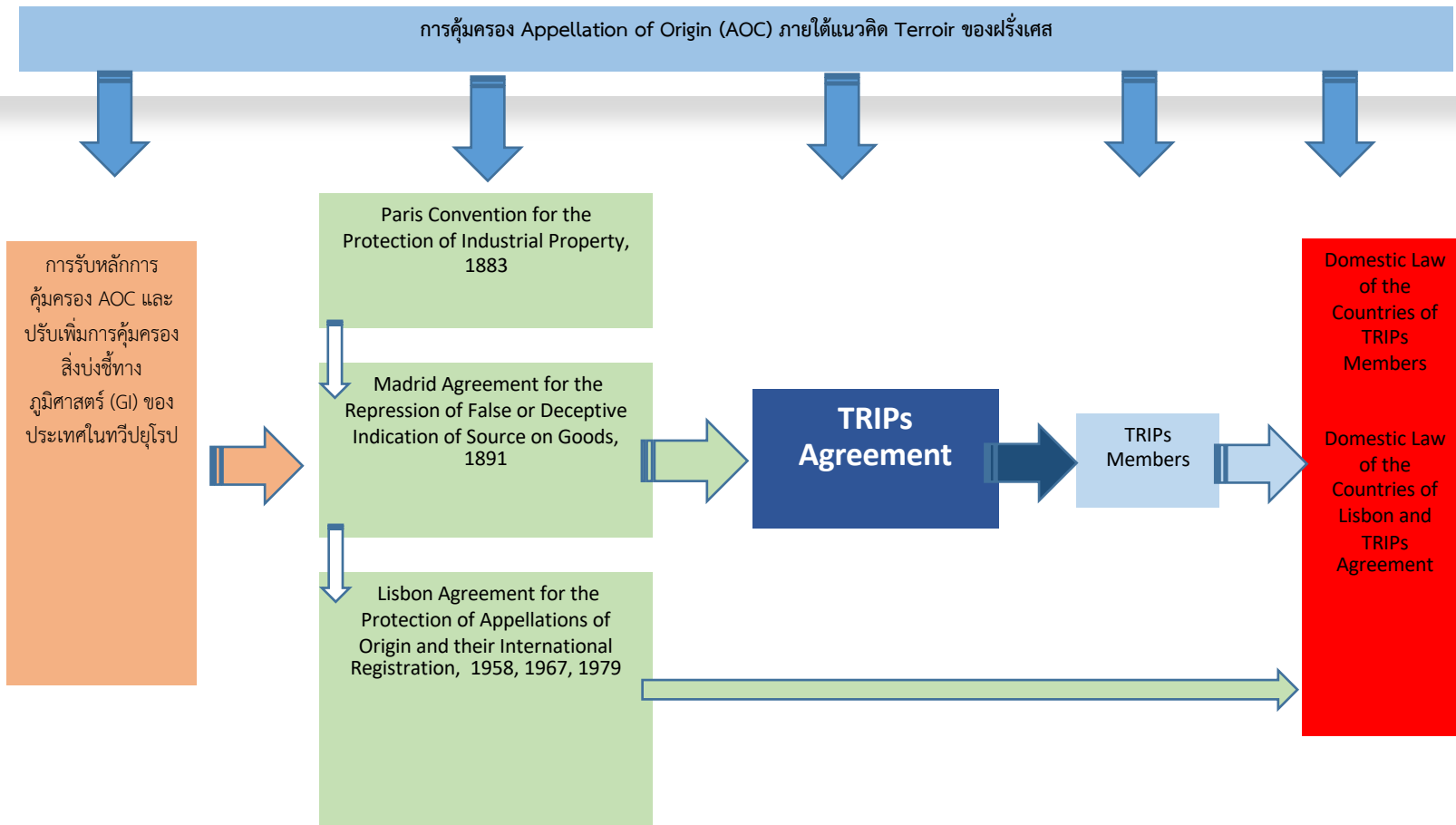
- ภาษาฝรั่งเศส ศัพท์เฉพาะในการผลิตไวน์ ไม่มีคำแปลในภาษาอังกฤษ
- หมายถึง ปัจจัยทุกชนิดที่ส่งผลต่อการปลูกไวน์
 - สภาพภูมิอากาศ (Climate)
 - ดิน (Soil)
 - น้ำและน้ำค้างแข็ง (Water and Frost)
 - ลม (Wind)

ข้อสังเกต แนวคิด Terroir

- เป็นแนวคิดในมิติของจิตใจ (Spiritual aspect)
- ขาดเกณฑ์ที่ชัดเจน เป็นวิทยาศาสตร์ มีเหตุมีผล
- ไม่ได้รับการยอมรับเป็นเกณฑ์ในกฎหมายระหว่างประเทศ

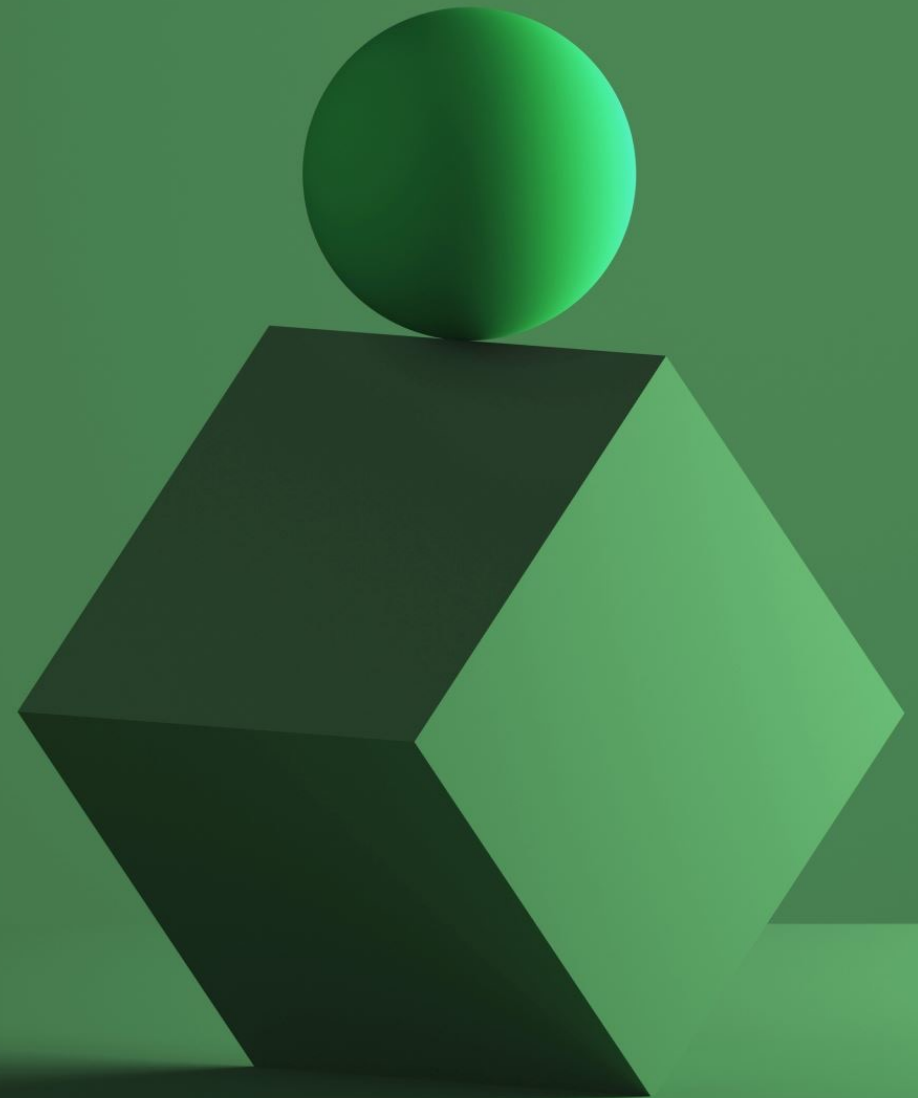

ฝรั่งเศสกับพัฒนาการการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ความแตกต่าง

- Lisbon Agreement for the Protection of Appellations of Origin
- TRIPs Agreement

ขอบเขต

- Lisbon Agreement: เน้นคุ้มครองชื่อแหล่งผลิต (Appellations of Origin) ที่เป็นแหล่งผลิตสินค้า โดยคุณลักษณะพิเศษของสินค้านั้นเป็นผลจากสถานที่ผลิตนั้น
- TRIPs Agreement: ขอบเขตกว้างกว่า เน้นคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาหลายประเภท รวมทั้งสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

รูปแบบการ คุ้มครอง

- Lisbon Agreement: เน้นป้องกันมิให้ใช้
ชื่อทางภูมิศาสตร์กับสินค้าที่ไม่ได้ผลิตใน
พื้นที่นั้นอย่างแท้จริง
- TRIPs Agreement: ยึดหยุ่นกว่า เงื่อนไข
การคุ้มครองไม่เข้มงวดเท่าที่กำหนดใน
Lisbon Agreement

New World

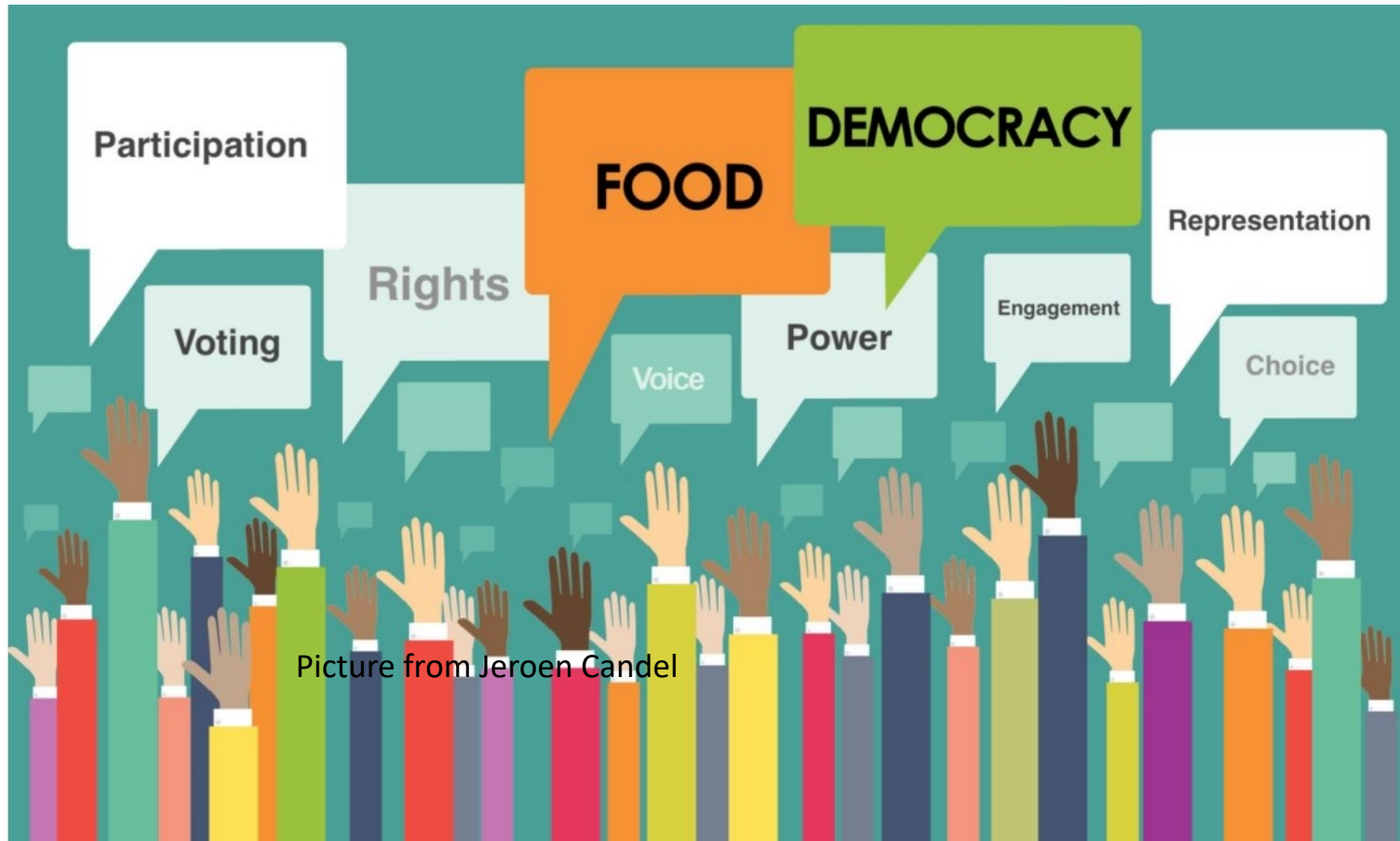
- สหรัฐอเมริกาให้ความสำคัญกับเครื่องหนามานการค้ามากกว่าสิ่งบ่งชี้ฯ
- ไม่คุ้มครองชื่อทางภูมิศาสตร์ที่กลายเป็นชื่อสามัญ

Old World

- ให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาปกป้องสินค้าเกษตร หรืออาหารของท้องถิ่น
- ใช้เพื่อรับรองคุณภาพและมาตรฐานสินค้า
- สนับสนุนสินค้าสิ่งบ่งชี้ฯ ให้เข้าสู่ตลาดประเทศอื่น
- ผนวกการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ฯ ในการเจรจาทำข้อตกลงทางการค้า

ประชาธิปไตยทางอาหาร (Food Democracy)

- Right to Protect
- Right to be Respect

Geographical Indication

ผู้ผลิต/ผู้ประกอบการ

ผู้บริโภค

สังคม

ผู้ผลิต หรือ
ผู้ประกอบการมีสิทธิ
ที่จะปกป้องชื่อแสดง
แหล่งทางภูมิศาสตร์
ของสินค้าของตน

ผู้บริโภคได้รับข้อมูล
ที่ถูกต้อง ไม่ถูก
หลอกลวง จากชื่อ
แหล่งผลิต

ส่งเสริมสินค้า
คุณภาพ ให้ผู้ผลิต
ผู้ประกอบการได้รับ
ประโยชน์ตอบแทนที่
เหมาะสม

ผู้ผลิต หรือ
ผู้ประกอบการมีสิทธิ
ที่จะให้ข้อมูลที่
แท้จริง

ผู้บริโภคมีสิทธิ
เข้าถึงสินค้าที่มีราคา
ถูก ที่ให้ข้อมูลแหล่ง
ผลิตที่ถูกต้อง

ผู้บริโภคมีสิทธิ
เข้าถึงสินค้าที่มีราคา
ถูก ที่ให้ข้อมูลแหล่ง
ผลิตที่ถูกต้อง

ผู้ผลิต/ผู้ประกอบการ

ผู้บริโภค

สังคม

Non Geographical Indication

แนวคิด
ที่แตกต่าง
Food
Democracy

สิ่งบ่งชี้ๆ กับการผูกขาด

- ผู้บริโภคจ่ายแพงขึ้น
- สินค้ามีปริมาณจำกัด
- สินค้านอกพื้นที่ที่ไม่อาจเข้ามาแข่งขันได้
- ใช้ส่งเสริมสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ในพื้นที่ชนบท หรือที่มีข้อจำกัด

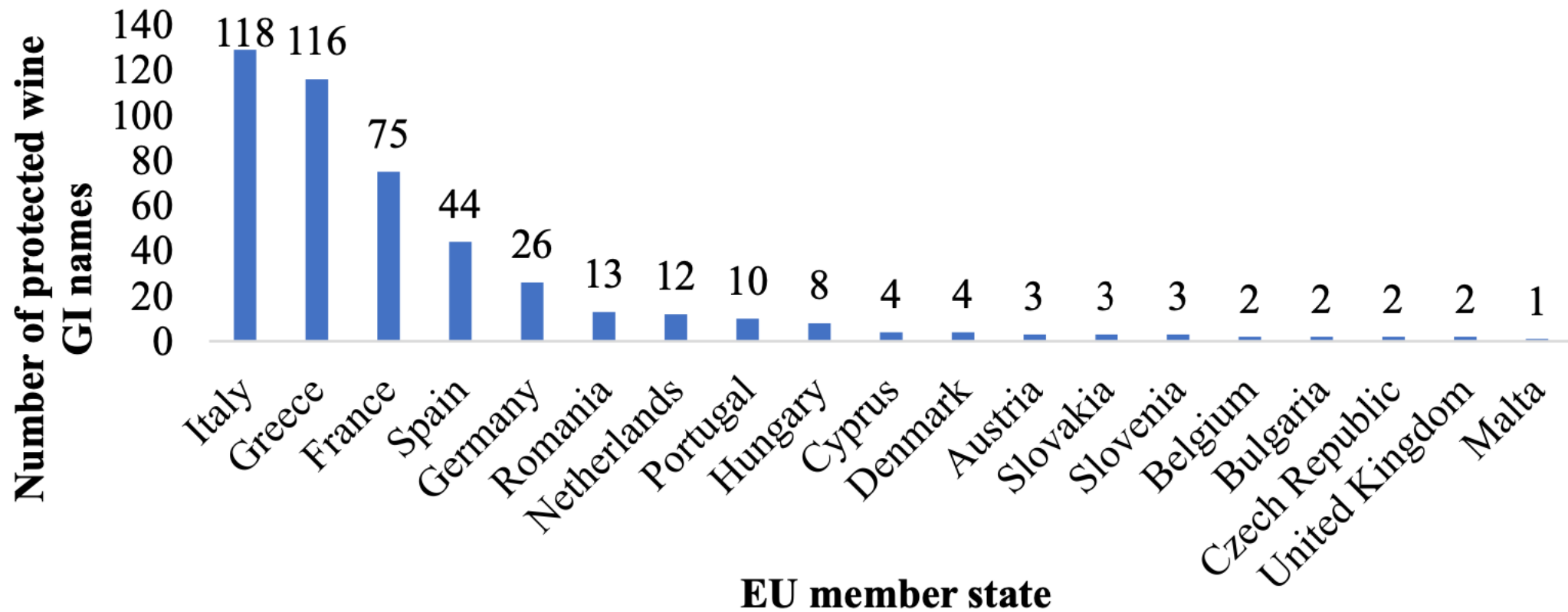
ประเภทสินค้าสิ่งปฏิกูลทางภูมิศาสตร์ของต่างชาติที่ขึ้นทะเบียนในประเทศไทย

ผลิตภัณฑ์เกษตร	ไวน์และสุรา	ชื่อประเทศ (ปีที่ขึ้นทะเบียน)
	บรันดีพิสโก	เปรู (๒๕๔๘)
	บรูเนลโล่ ดี มอนตาลซิโน	อิตาลี (๒๕๔๙)
	คอนยัค / แชมเปญ	ฝรั่งเศส (๒๕๔๙)
ปรอชชโต ปาร์มา		อิตาลี (๒๕๔๙)
	สก๊อตวิสกี้	สก๊อตแลนด์ (๒๕๕๐)
	นาปา วัลเลย์	สหรัฐอเมริกา (๒๕๕๑)
	ตากีล่า	เม็กซิโก (๒๕๕๑)
	บาร์บอเรสโค	อิตาลี (๒๕๕๒)
	บาโรโล	อิตาลี (๒๕๕๒)
กาแฟบวนมาถวด		เวียดนาม (๒๕๕๕)
เนยพาร์มิจจาโน-เรจจจาโน		อิตาลี (๒๕๕๔)
พริกไทยกำปอด		กัมพูชา (๒๕๕๘)
น้ำตาลโตนดกัมปงสปีอ		กัมพูชา (๒๕๕๘)
ชาซานเตวียดหมกเจิว		เวียดนาม (๒๕๕๙)
อบเชยวันเอียน		เวียดนาม (๒๕๕๙)
ชีสกรานา พาดาโน		อิตาลี (๒๕๕๙)
เซอร์รียากาซิเนะ		ญี่ปุ่น (๒๕๖๒)
เนื้อวัวคาโงชิมะ		ญี่ปุ่น (๒๕๖๒)
เนื้อทาจิมะ		ญี่ปุ่น (๒๕๖๖)

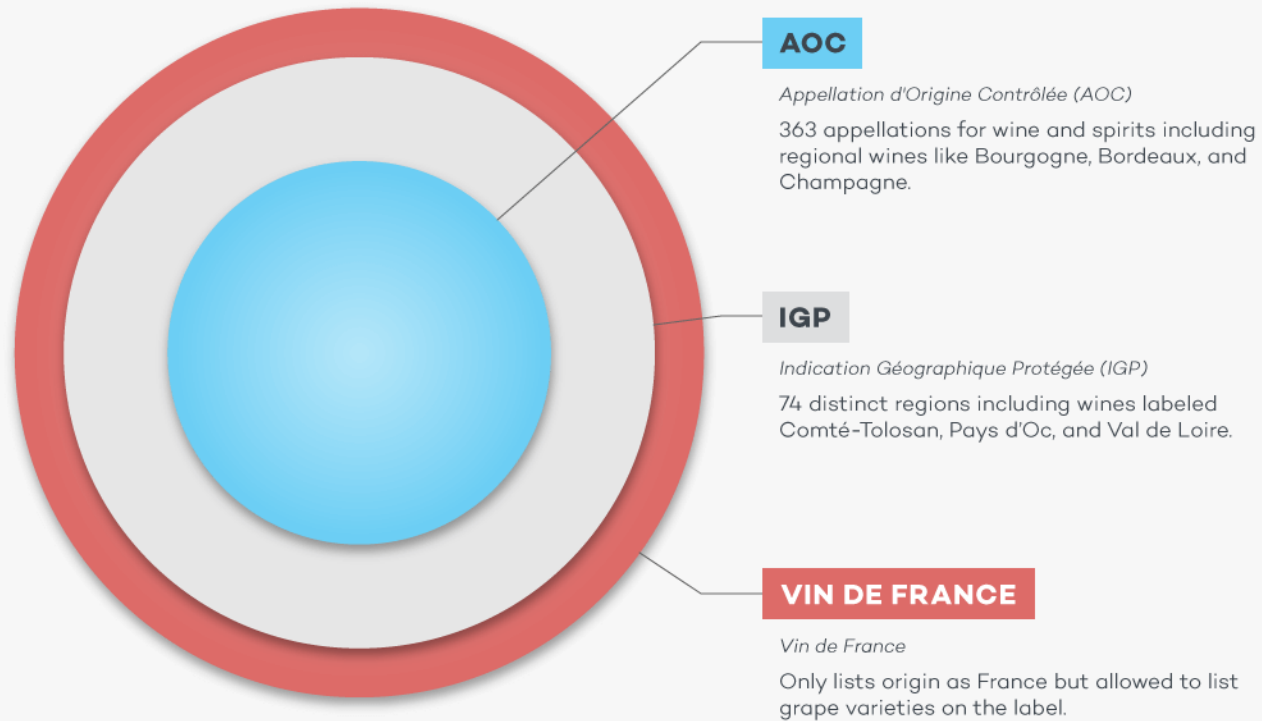

กรณีศึกษา: ไวน์ฝรั่งเศส

FRENCH WINE CLASSIFICATIONS

- 2022 ส่งออก 17.2 billion Euro
- มูลค่าตลาดไวน์ในประเทศไทย 0.15%

มูลค่าการนำเข้าไวน์และสุรา²⁵

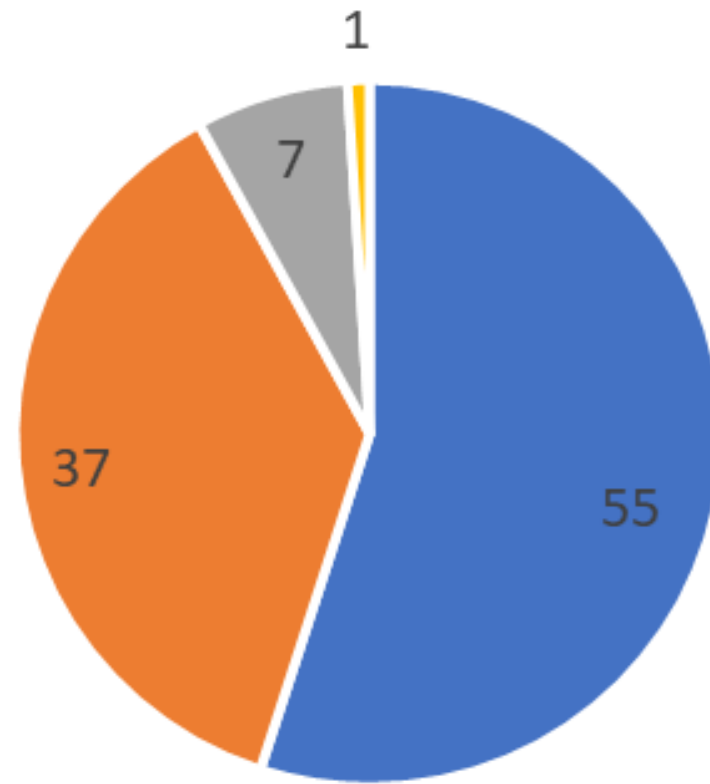
ปี พ.ศ.	ไวน์	สุรา
๒๕๖๕	๔,๒๖๖,๕๙๖,๙๕๙	๓,๒๔๗,๗๘๗,๙๔๖
๒๕๖๔	๑,๗๕๕,๔๖๕,๑๒๓	๕,๐๙๙,๔๙๑,๑๗๐
๒๕๖๓	๑,๖๓๑,๙๑๖,๖๐๐	๕,๑๑๓,๗๑๓,๖๑๒
๒๕๖๒	๒,๑๕๙,๑๒๗,๙๕๐	๗,๑๒๓,๒๑๑,๙๓๒
๒๕๖๑	๒,๕๒๔,๓๙๗,๕๙๔	๗,๖๔๘,๓๑๖,๘๔๒
๒๕๖๐	๑,๙๑๔,๓๕๖,๙๒๔	๖,๘๕๒,๔๐๓,๒๖๐
๒๕๕๙	๑,๙๑๘,๖๓๖,๘๑๗	๙,๐๒๔,๙๘๓,๑๓๒
๒๕๕๘	๑,๘๕๙,๗๗๘,๖๘๖	๙,๓๐๘,๘๔๖,๗๐๕
๒๕๕๗	๑,๘๔๘,๔๑๕,๙๗๖	๑๐,๑๓๙,๔๕๙,๐๔๑
๒๕๕๖	๑,๖๒๘,๘๒๖,๖๐๗	๙,๐๒๙,๙๑๗,๓๓๘
๒๕๕๕	๑,๕๐๖,๖๗๗,๗๙๒	๘,๒๑๗,๐๖๔,๙๓๖

ที่มา: กระทรวงการคลัง

มูลค่าการนำเข้า		
รายการสินค้า	ไตรมาสที่ ๑ (๒๕๖๖)	ไตรมาสที่ ๒ (๒๕๖๖)
ไวน์	๙๑๕,๘๑๘,๓๔๙	๑,๒๑๙,๔๖๗,๔๐๗
สุรา	๘๓๐,๓๑๖,๘๖๐	๘๖๖,๐๒๙,๔๐๖
รวม	๑,๗๔๖,๑๓๔,๔๘๔	๒,๐๘๕,๔๙๖,๘๑๒

ที่มา: กระทรวงการคลัง¹⁴

ส่วนแบ่งการตลาดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

■ เบียร์ ■ สุรา ■ ไวน์ ■ อื่นๆ

รายได้รวมของผู้ผลิตไวน์รายใหญ่ 3 รายของประเทศไทย

(บ.กรานมองเต้, ซี.พี.เค. บ.แพลนเตชั่น, บ. อโศกวัลเลย์ไวน์เนอร์รี่)

ปี พ.ศ.	ยอดรายได้รวม (ล้านบาท)
2565	178 (4.20% ของยอดนำเข้า)
2564	116
2563	140
2562	146
2561	149

ข้อสังเกต

- ตลาดไวน์ของประเทศไทยมีขนาดเล็ก เมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณการส่งออกไวน์ของประเทศฝรั่งเศส
- ต่างประเทศขึ้นทะเบียนไวน์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์น้อยมาก
- อุตสาหกรรมไวน์ในประเทศไทยมีขนาดเล็ก สามารถขยายได้อีก ขึ้นอยู่กับกำลังการผลิต แต่อาจไม่สามารถทดแทนไวน์นำเข้า
- สุราชุมชน หากขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้ จะได้รับความนิยม และเพิ่มมูลค่าตลาดได้ แต่จะเป็นสินค้าที่มีตลาดขนาดเล็ก และเป็นตลาดเฉพาะ ไม่สามารถทดแทนหรือลดการผูกขาดของผู้ผลิตสุรารายใหญ่ได้

ผลกระทบทั่วไปจากการทำข้อตกลงเกี่ยวกับ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

- การคุ้มครองสินค้า หรืออุตสาหกรรมในประเทศ
- ข้อจำกัดในการเข้าสู่ตลาดยุโรป และความคุ้มค่าในการเจาะตลาดยุโรปของสินค้าส่งออกชี้ๆ ไทย
- ผลกระทบต่อสินค้าไทยที่ใช้เครื่องหมายเหมือนหรือคล้ายกับชื่อสิ่งบ่งชี้ๆ ของยุโรป

(ต่อ)

- การปรับตัวตามกฎหมายเกณฑ์ของยุโรปที่อาจกระทบกระบวนการผลิต และต้นทุนสินค้า
- การแลกเปลี่ยนต่อรองเพื่อคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ฯ

ข้อสังเกตจากการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ใน
ต่างประเทศ

กรณีศึกษา
Mezcal,
Mexico

- Tequila คือ Mezcal ชนิดหนึ่ง
- Tequila ผลิตด้วย Blue Agave อย่างน้อย 51% และต้องผ่านการกลั่นสองครั้งขึ้นไป

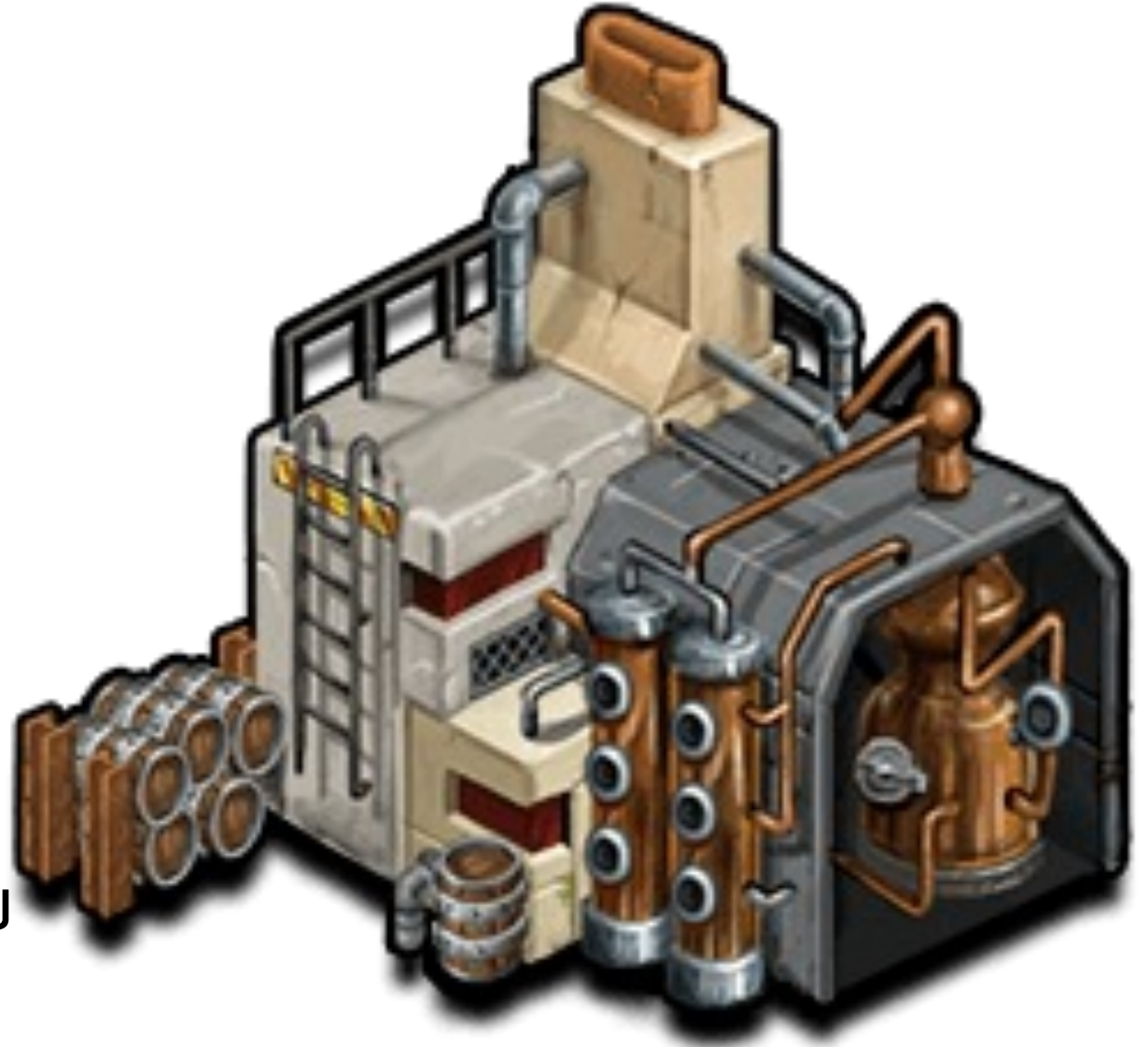

Mezcal ผลิตด้วย Agave 100% แต่เป็นสายพันธุ์ใดก็ได้

Mezcal vs. Tequila

สภาพปัญหา

- รายละเอียดการผลิตที่ยืดหยุ่นเกินไป
- เน้นประสิทธิภาพเชิงเทคนิค
- ไม่ให้ความสำคัญกับกระบวนการผลิตกับแหล่งผลิต
- กำหนดพื้นที่กว้าง ไม่คำนึงถึงสายพันธุ์ในแต่ละพื้นที่

กรณีศึกษา: ลูกพลับญี่ปุ่น

Persimmon, Japan

- การกำหนดรายละเอียดการผลิตที่เข้มงวดเกินไป ทำให้เกษตรกรเข้าร่วมน้อยลง

กรณีศึกษา:

Hatcho Miso, Japan

- การกำหนดมาตรฐาน
รายละเอียดการผลิตใน
ระดับกลาง ๆ ทำให้
ผู้ประกอบการที่ใช้มาตรฐาน
สูงไม่เข้าร่วม

250ml e

S
SOGNARE
HAND MADE
FLORENCE / ITALY

Ayvalik

Zeytin Çeşidi / Olive Variety
EXTRA VIRGIN
OLIVE OIL

NATÜREL
SIZMA ZEYTİNYAĞI

EARLY HARVEST

ERKEN HASAT

กรณีศึกษา:

Ayvalik Olive Oil,
Turkiye

- แยกตัวมาขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ฯ ใหม่

กรณีศึกษา:

Stock Fish from Lofoten, Norway

- ลดความหลากหลาย
ของชนิดสินค้า และ
คุณภาพสินค้า

ข้อเสนอแนะต่อการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ฯ ของไทย

การเจรจาความตกลงการค้าเสรี: รายการสิ่งบ่งชี้ฯ

- บัญชีรายการสิ่งบ่งชี้ทาง
ภูมิศาสตร์ ที่ผนวกใน FTA
ที่ไทยทำกับต่างประเทศ

ข้อเสนอแนะ

- พิจารณาขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้
ทางภูมิศาสตร์เป็นรายสินค้า
ตามกระบวนการปกติ

- การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทาง
ภูมิศาสตร์ไทยในประเทศ
ที่ใช้ระบบกฎหมาย
เครื่องหมายการค้า

ข้อเสนอแนะ

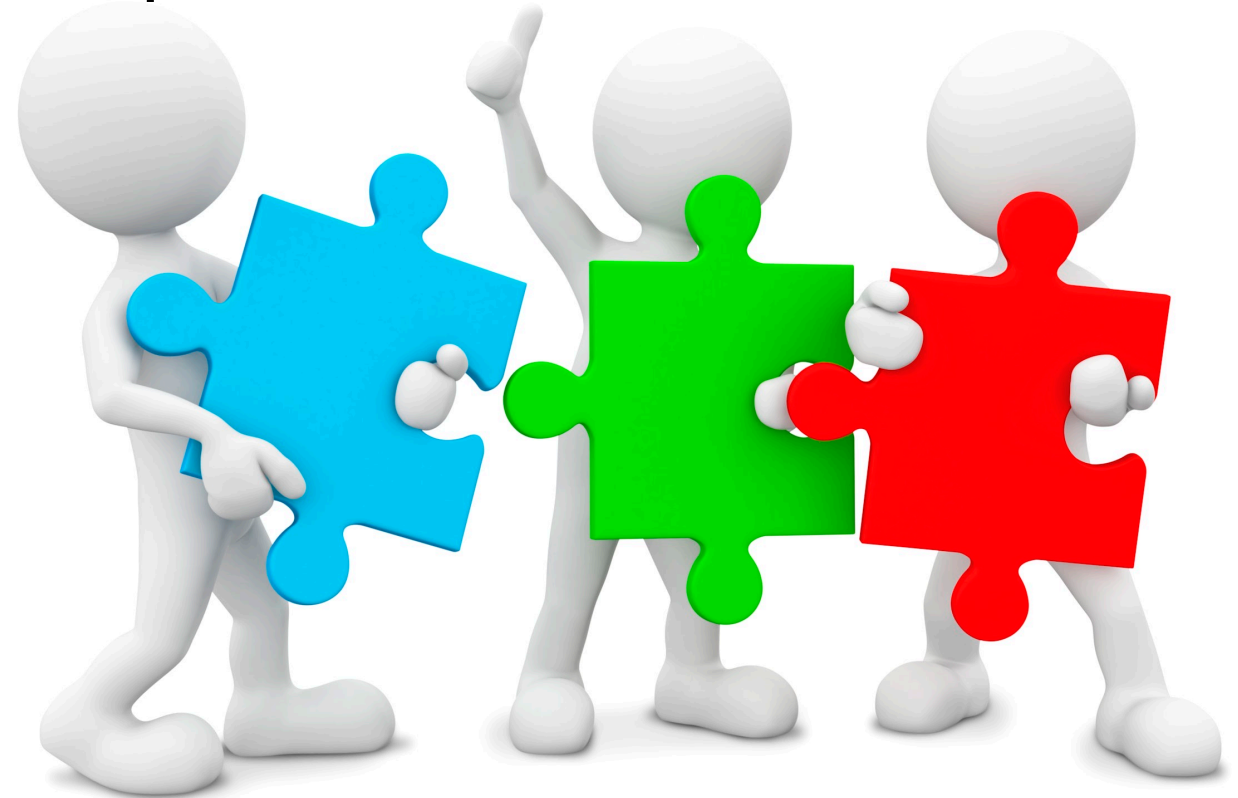
- จัดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์
เป็นเครื่องหมายการค้า
- ป้องกันมิให้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์
กลายเป็นชื่อสามัญ

ความร่วมมือในการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ในประเทศไทย

ข้อเสนอแนะ: รัฐมีบทบาทหลักในการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ฯ

- การริเริ่มขึ้นทะเบียนสินค้าสิ่งบ่งชี้ฯ
- การพัฒนาระบบรองรับการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ฯ
- การสร้างระบบควบคุมคุณภาพ
- การส่งเสริมการตลาดสินค้าสิ่งบ่งชี้ฯ
- การให้เครื่องหมายรับรอง
- การคุ้มครองและบังคับทางกฎหมาย

rawpixel

- Georgia: Wine
- Cambodia: Kampot Pepper
- Norway: Stockfish from Lofoten

- ปริมาณสินค้าขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ข้อเสนอแนะ

- ขึ้นทะเบียนเฉพาะสินค้าที่มีศักยภาพ
- สินค้าแต่ละชนิดไม่ควรขึ้นทะเบียนจำนวนมากเกินไป

- การกำหนดรายละเอียดของสินค้าที่ขอขึ้นทะเบียน

- มาตรฐานสินค้า

- เขตพื้นที่ทางภูมิศาสตร์

ข้อเสนอแนะ

- รายละเอียดที่เห็นชอบร่วมกัน
- การรักษาสิทธิของผู้ที่ไม่เข้าร่วมใช้สิ่งบ่งชี้ฯ

กรณีศึกษา: ข้าวหอมมะลิ

ข้าวหอมมะลิสุนทร

ข้าวหอมมะลิลุบลราชธานี

ข้าวหอมมะลิตุงกุลาร้องไห้

การกำหนดพื้นที่ทางภูมิศาสตร์

	ข้าวหอมมะลิ อุบลราชธานี	ข้าวหอมมะลิสุรินทร์	ข้าวหอมมะลิตุงกุลาร้องไห้
เขตพื้นที่ทาง ภูมิศาสตร์	ทั้งจังหวัด อุบลราชธานี 15,774 ตารางกม.	ทั้งจังหวัดสุรินทร์ 8,124 ตารางกม.	เขตตุงกุลาร้องไห้ 2,107,690 ไร่ (3,372 ตารางกม.) ทับซ้อนกับพื้นที่จ. สุรินทร์ 575,993 ไร่ (921 ตาราง กม.)
พันธุ์ข้าว	ขาวดอกมะลิ 105, กข. 15	ขาวดอกมะลิ 105, กข. 15	ขาวดอกมะลิ 105, กข. 15

ตารางแสดงขนาดพื้นที่ของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

Category	PDO		PGI		Overall	
	All	% of all PDOs	All	% of all PGIs	All	% of all GIs
1 - 100 km ²	45	7,02%	80	10,68%	125	8,99%
101 - 500 km ²	99	15,44%	131	17,49%	230	16,55%
501 - 1000 km ²	80	12,48%	86	11,48%	166	11,94%
> 1000 km ²	416	64,90%	446	59,55%	862	62,01%

ที่มา: [Andrea Zappalaglio and et.al, Study on the Functioning of the EU GI System](#)

		1 - 100 km ²	101 - 500 km ²	501 - 1000 km ²	> 1000 km ²
Germany	PDO	8,33%	25,00%	8,33%	58,33%
	PGI	20,25%	24,05%	6,33%	49,37%
Greece	PDO	11,84%	23,68%	11,84%	51,32%
	PGI	3,23%	25,81%	19,35%	48,39%
Spain	PDO	6,80%	12,62%	12,62%	67,96%
	PGI	3,37%	23,60%	10,11%	62,92%
France	PDO	7,62%	4,76%	10,48%	77,14%
	PGI	5,63%	2,82%	4,23%	85,92%
Great Britain	PDO	7,41%	7,41%	18,52%	66,67%
	PGI	9,76%	21,95%	7,32%	60,98%
Italy	PDO	1,80%	19,76%	18,56%	59,88%
	PGI	8,33%	15,91%	26,52%	49,24%
Portugal	PDO	0,00%	7,81%	10,94%	81,25%
	PGI	0,00%	13,51%	12,16%	74,32%

กรณีสุราสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ข้อเสนอแนะ :

- คัดเลือกสุราชุมชนเพื่อขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์
- ส่งเสริมและสนับสนุนด้านการตลาด
- ขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในต่างประเทศ

ข้อสังเกต

- ปริมาณน้อย
- เปลี่ยนแปลงโครงสร้างตลาดผูกขาดได้ยาก
- ควรมีมาตรการเสริมเพื่อป้องกันการบริโภคสุราเพิ่มขึ้น

Q&A

